

NA CO SI VZPOMÍNÁM A JEŠTĚ NEODNESL ČAS

Ivan Bilyk

Vzhledem k tomu, že občas zapomínám a musím se vrátit do „výchozí pozice“ abych zjistil kam, případně pro co jsem šel, dostávám asi oprávněně punc „pamětníka“. A tak tedy i jako pamětník jsem byl vyzván k tomu, abych přispěl vzpomínkou do připravované publikace k 50. výročí založení ČSKB.

Dovolte mi, abych Vás úvodem pozval na krátkou exkurzi do historie klinické biochemie. Než tak učiníme, ještě poznámku. Tím, že jsem tak dlouho členem společnosti, se obávám, že mi splývají aktivity a dění na půdě společnosti s děním a aktivitami klinické biochemie jako takové. Může se proto stát, že některé mnou uváděné události a vzpomínky přesáhnou „půdu“ společnosti KB. Mám další připomínku, byl bych nerad, kdyby snad tento příspěvek byl vnímán jako moje osobní paměti. Avšak chci-li podat autentické svědectví, musím přiznat, že jsem u toho byl, případně uvést, jak to, že jsem u toho byl. I v tomto spoléhám na onu pověstnou shovívavost laskavého čtenáře.

Pokusím se připomenout některé skutečnosti, události a data, které se z mého pohledu zdály být pro klinickou biochemii významné, tak jak si je ještě vybavuji. Zakladatelem oboru u nás je bezesporu prof. MUDr. Jaroslav Hořejší, DrSc. Po návratu z dlouhodobého studijního pobytu v Anglii, kam byl jako mladý asistent vyslán profesorem Hynkem, měl za úkol u nás začít budovat centrální nemocniční laboratoře pro vyšetřování biologických tekutin pro diagnostické účely. První laboratoř tohoto typu začal budovat při I. interní klinice Všeobecné nemocnice na Karlově náměstí v Praze. Započatý projekt mohl pokračovat až po druhé světové válce. Bezprostředně po skončení války otevírá v prostorách II. ústavu lékařské chemie Ústřední biochemickou laboratoř. Zjevně největší devizou této laboratoře byl kolektiv mladých schopných pracovníků, kterými se pan profesor dokázal obklopit. Je nutno zdůraznit, že tehdy opravdu nebylo nic, přístroje, učebnice, prostory, vyšetřovací postupy ani kvalifikovaní laboranti. Z iniciativy pana profesora vznikla tzv. „Hořejšího škola práce“, ve které se tehdy připravovali kvalifikovaní laboranti. Zdravotnická škola v Praze na Alšově nábřeží, zahájila výuku zdravotních laborantů až ve školním roce 1956/57. Teprve později, až v rámci vznikajících ústavů národního zdraví, se pomalu začaly budovat centrální laboratoře i v nemocnicích dalších měst. Jistě bylo pro obor významné, že na tehdejší ÚDL (ústav doškolení lékařů) vznikla katedra klinické biochemie a začalo se s postgraduální výukou lékařů již od roku 1956. V říjnu 1958 (konkrétně 10. 10.) po předchozích jednáních, došlo na půdě Čs. LS JEP k založení Československé společnosti klinické biochemie. Jejím prvním předsedou byl zvolen profesor Hořejší a vědeckým sekretářem tehdy ještě doc. MUDr. Jiří Homolka, CSc. V roce 1961 se jistě prestiž této společnosti zvýšila jejím přijetím do IFCC. V rámci federalizačních opatření byla v dubnu 1969 založena Česká společnost klinické biochemie a obdobně Slovenská společnost KB. Obě společnosti vytvářely federální Čs. společnost KB, v jejímž čele se střídaly vždy polovinu volebního období předsedové národních společností. Významný posun aktivit klinické biochemie přinesla v roce 1973 MZd vydaná koncepce oboru klinické biochemie. Na přípravě této koncepce měl významný podíl prof. MUDr. Karel Mašek, DrSc., který v té době byl hlav-

ním odborníkem oboru. V minulém režimu fungoval ve zdravotnictví (a dobře) systém řízení prostřednictvím hlavních odborníků. Pro každou základní odbornost, a tou byla i klinická biochemie, byl MZd jmenován hlavní odborník, který předsedal poradnímu sboru složenému z krajských odborníků a dalších členů. Hlavní odborník mohl dle aktuální potřeby ustavovat různé pracovní komise a jejich předsedy. Při poradním sboru hlavního odborníka klinické biochemie pracovala od roku 1975 Standardizační komise. Prvním předsedou této komise byl doc. RNDr. PhMr. Jaroslav Babjuk, CSc., který měl významnou zásluhu na tom, že tuto, pro klinickou biochemii zcela zásadní komisi i za působení prof. MUDr. Jiřího Homolky, DrSc., jakožto hlavního odborníka, dokázal prosadit. V roce 1980 převzal předsednictví RNDr. Josef Kratochvíla, který komisi úspěšně vedl až do roku 1990, kdy MZ ČR vlastně řízení po linii oborů zrušilo. Řízení oboru v podstatě přešlo na odborné společnosti. Nejsem kompetentní hodnotit, ale domnívám se, že existence této komise a v jejím rámci vykonaná práce, měla zcela zásadní význam pro naši klinickou biochemii. Těžko bychom mohli dnes posuzovat kvalitu práce laboratorní systémem externího hodnocení kvality (EHK), akreditovat laboratoře, požadovat plnění Směrnice 98/79 EC, požadovat po výrobcích validace, uvažovat o návaznosti, kdybychom již tehdy nezavedli do každodenního života např. důsledné používání SI jednotek. V rámci této komise se standardizovaly diagnostické postupy, byly položeny základní principy systému EHK, doporučeno používání vhodných kalibrátorů a kontrolních materiálů. Řekl bych, že jsme dodnes ještě zcela nedocenili výsledky práce této komise. Obdobně podle mne zatím nebyla dostatečně doceněna úloha „Lachemy“ v tom, že zabezpečila naše laboratoře dostupnými a posléze i dostatečně kvalitními diagnostickými soupravami, a tím se v našich laboratořích mohlo prosadit jejich rutinní používání. Nelze nepřipomenout zásluhy dnešního učitele přírodovědecké fakulty MU, Brno, prof. ing. Vratislava Chromého, CSc. On to byl, kdo prosadil ve výrobním podniku Lachema n. p. založení divize diagnostiky a později založení Výzkumného ústavu laboratorní diagnostiky při n. p. Lachema, Brno, což nemělo v tehdejší celé RVHP období. Vraťte se v té době byl opravdu jeden z nejpovolanejších v problematice diagnostických souprav. Nejen že byl členem standardizační komise a mohl v praxi odzkoušené poznatky uplatnit ve výrobě, ale stál na obou stranách pomyslné „barikády“ diagnostik, byl jejich výrobcem a posléze i jejich uživatelem, neboť v letech 1977-81 pracoval na OKB FN u sv. Anny v Brně. Neméně výraznou postavou té doby, kterého v práci komise nelze opominout, je dnešní diplomat naší republiky RNDr. Luděk Zahradníček.

V té době jsem pracoval v ekonomické skupině Standardizační komise. V období 1984-85 byl po profesorovi Homolkovi jmenován hlavním odborníkem klinické biochemie tehdy ještě docent Masopust. Jedním z úkolů, který byl novým hlavním odborníkem uložen ekonomické skupině, bylo připravit návrh na sběr dat o jednotlivých výkonech provedených v laboratořích klinické biochemie. Je dlužno připomenout, že o výkonnosti klinické biochemie se shromažďovaly celostátní data prostřednictvím ÚZIS. Leč výkonnost celé klinické biochemie byla prezentována celkem v šesti řádcích. Výkony byly řazeny do těchto skupin: biochemické výkony kvalitativní jednoduché, náročné a speciální a obdobně biochemické výkony kvantitativní jednoduché, náročné a speciální. Lze říci, že se sčítala jablka s hruškami a vzniklá informace měla opravdu jen nulovou výpovědní hodnotu. V Statistické ročence Čs. zdravotnictví se bylo možno dočíst, že za rok bylo provedeno 28 567 231 biochemických kvantitativních náročných

vyšetření. Tato informace neměla cenu ani pro odborníka a navíc se vlivem technického pokroku v průběhu let jednotlivé výkony přesouvaly mezi uvedenými skupinami. Například si pamatuji, že stanovení aminotransferáz optickým testem se po několika letech, ze skupiny výkonů kvantitativních náročných, dostalo mezi vyšetření kvantitativní jednoduché.

Vypracovali jsme systém sběru statistických dat, byl připraven a schválen výkaz, jakož i pokyn k vyplňování, který byl posléze prostřednictvím krajských odborníků rozeslán do všech laboratoří. Do tohoto výkazu se v průběhu ledna zaznamenaly všechny laboratoří provedené výkony jednotlivých vyšetření v předchozím roce. Data byla odeslána k centrálnímu zpracování na ÚZIS. Řada krajských odborníků měla k systému výhrady, ale prof. MUDr. Jaroslav Masopust, DrSc. můj návrh sběru dat podpořil a před krajskými odborníky tvrdě obhajoval. (Snad jen pro doplnění, v další etapě shromažďování statistických dat v letech 1994/95 tento výkaz modifikoval doc. Jabor, zavedl dodnes používané vykazování provedených výkonů pomocí kódu „sazebníku“ plátců). Tehdy jsem si plně neuvědomoval, o jak významný materiál se jedná a jak moc v budoucnu bude klinické biochemii prospěšný. Je dobré pro obor, když v něm existují takové „majáky“, našťásti jich v našem oboru několik máme a pan profesor Masopust mezi ně dodnes rozhodně patří.

Práce ekonomické skupiny dále pokračovala tak, že i v následujících letech byl k dispozici celostátní roční přehled (paleta) vyšetření, jakož i frekvence jednotlivých provedených vyšetření. Snažili jsme se pro ošetřující lékaře, požadující biochemická vyšetření vytvořit pomůcku podporující „účelné požadování laboratorních výkonů“. Naší snahou bylo, dát ošetřujícímu lékaři přehled o tom, jak „nákladná“ jsou jednotlivá požadovaná vyšetření, aby se z pouhého alibismu nezaškrtovala žádanka od shora až dolů. Proto jsme se dali s kolegy doc. RNDr. Petrem Šternem, CSc. a RNDr. Petrem Ondráčkem do kalkulací nákladovosti na provedení jednotlivých stanovovaných analytů. Kalkulovali jsme výkony prováděné ve středně velké sérii, ve velké sérii a při provedení ve statimovém režimu. V té době se nesmělo hovořit ve zdravotnictví o cenách zdravotní péče. Jediné „povolené“ ceny byly pro případ ošetření cizinců, které byly stanoveny podle jakýchsi ceníků MZd. Naše seznamy výkonů se stanovenými náklady se tehdejšímu systému nehodily a proto byly zasunuty do onoho pověstného „šuplíku“ k ostatním materiálům v té době nezveřejnitelným.

Na počátku devadesátých let se řešil problém poskytování zdravotní péče, hledal se způsob úhrad této péče a vytvářel se systém zdravotního pojištění. Ve fázi, kdy se uvažovalo o tvorbě seznamu zdravotních výkonů a počaly se jednotlivé výkony kalkulovat, přizvalo ministerstvo zdravotnictví ke spolupráci odborné společnosti, zastřešené ČLS JEP. Purkyňka vyzvala jednotlivé odborné společnosti, aby určily svoje pověřené zástupce. Oni pak řídili práce na přípravě kalkulačních listů jednotlivých výkonů dané odbornosti pro seznam výkonů. A v této situaci si někdo vzpomněl, „vždyť máme Bilyka, co ten se nás naotravoval s tím sledováním výkonů, to je něco podobného, tak ať si to užije“. Jednání a práci na přípravě „sazebníku“ jsem se od té doby pravidelně zúčastňoval. Za předsednictvo ČLS JEP byl koordinací činnosti jednotlivých odborných společností pověřen prof. MUDr. J. Marek, DrSc., tehdejší přednosta III. Interní kliniky VFN a 1. LF UK. Pro rady a pomoc jsem pravidelně docházel na jednání výboru společnosti, a tak

docenta Paličku, který byl v té době předsedou ČSKB, napadlo dát hlasovat, zda jsou členové výboru pro, abych byl do výboru společnosti pro tuto problematiku kooptován. Hlasování dopadlo tak, že jsem ve výboru zůstal a celkem setrval čtrnáct let. Do dalších tří volebních období jsem byl již řádně zvolen členskou základnou. Přiznávám, že na tato léta, strávená ve středu biochemického dění, v kolektivu tvůrčích lidí velmi rád vzpomínám, a jsem vděčen, že jsem je mohl prožít.

Po dobu působení ve výboru jsem zažil tři předsedy a to řazeno chronologicky: prof. MUDr. Vladimíra Paličku, CSc., primáře MUDr. Karla Kallu a prof. MUDr. Antonína Jabora, CSc. a to v době, kdy oba dnešní páni profesori byli ještě docenty. Naštěstí jsou všichni ještě mezi námi v aktivním procesu, těší se dobrému zdraví a lze se s nimi pravidelně setkávat a nadále od nich čerpat poznání a jejich zkušenosti při přednáškách na sjezdech a seminářích jak naší společnosti, tak i při jiných odborných akcích. Každý z nich měl na práci ve výboru svůj pohled, své priority aktivit společnosti, každý preferoval svůj styl práce, všichni však měli jedno společné, nezištně posunout onu pomyslnou laťku klinické biochemie výše. Je nutné uvážit i to, že každý z nich byl při práci ovlivněn odlišnou vnější společenskou situací jednotlivých období jejich působnosti. Díky zmíněné práci ve výboru jsem měl možnost blíže a z osobního kontaktu poznat mnoho mimořádných osobností pracujících v našem oboru, které jsem předtím znal spíše jen ze společenských kontaktů. Za tyto čtyři volební období se vystříдалo v práci výboru dost lidí a domnívám se, že se i vykonalo ve prospěch klinické biochemie hodně užitečné práce. Je ovšem nutno přiznat, že bohužel i mnoho vynaloženého úsilí „padlo pod stůl“ díky úředníkům různých institucí. Řadu materiálů jsme opakovaně předělávali, neboť po odevzdání nám bylo „shora“ sděleno, že vstupní parametry jsou změněny. Jen kolikrát se přepracovávala koncepce našeho oboru, upravovalo připomínkování náplní postgraduálního vzdělávání lékařů, analytiků, SZP, přepracovávala se různá odborná doporučení postupů. U materiálů zaslaných z MZ ČR k tomu jistě přispěla i mimořádně krátká působnost jednotlivých pracovníků v křesle ministra. V některých případech jsme se svými aktivitami dopltili i na to, že jsme v sektoru zdravotnictví příliš úzce specializovanou a málo početnou odborností ve srovnání se společností internistů, chirurgů, praktických lékařů a často u těchto kolegů panovala obava, že schválením našich požadavků odčerpáme příliš velké sousto ze společného koláče.

Když už jsme u těch ministrů zdravotnictví, dovolím si i osobní vzpomínku. Jsem obyčejný člověk a s ministry a VIP politiky se běžně nesetkávám. První vzpomínka je spojena s ministrem MUDr. Petrem Lomem, CSc. Od října 1992, kdy počaly práce na seznamu zdravotních výkonů proběhlo v zasedačce ministerstva zdravotnictví několik pracovních jednání, při nichž byli instruováni pověřeni zástupci odborných společností, pracovníky MZ a zástupci VZP o přípravě kalkulačních listů výkonů pro připravovaný seznam. Na jedno z těchto jednání se osobně dostavil pan ministr Lom, pronesl k nám plamenný projev o významu „sazebníku“ a požádal nás, abychom úkol, na kterém pracujeme, splnili do čtrnácti dnů tak, aby od Nového roku mohl být sazebník používán. Neptal se nás na nic a odešel. Asi ho podřízení neinformovali, jak náročná věc byla příprava sazebníku a asi se ani nikdy nedověděl, že sazebník, který tak horlivě urgoval, aby vstoupil v platnost, čekal až do poloviny roku 1997. V té době již byl tento bývalý ministr velvyslancem ve Francii a později v Republice Pobřeží slonoviny, kde také v roce 2003 zemřel. Druhá vzpomínka se pojí s ministrem Jozefem Kubinyim, kte-

rý podle mého názoru se jako jediný ze všech polistopadových ministrů zajímal při všech svých poslanceckých povinnostech a rovněž povinnostech a starostech člena vlády i o starosti a problémy, kterými žijí odborné společnosti. Uspořádal za organizační spolupráce předsednictva ČLS JEP „maratón“ jednání s odbornými společnostmi začleněnými v ČLS JEP, a to tak, že vždy přijal k společnému jednání zástupce dvou různých odborných společností. prof. MUDr. Jaroslav Blahoš, DrSc., předseda ČLS JEP, provázel zpravidla tříčlenné delegace odborných společností a vždy osobně jednotlivé členy panu ministru a jeho náměstkům představil. Jednání u ministra jsme se zúčastnili společně s farmakologickou společností a z úvodního stručného příspěvku pana ministra jsem nabyl přesvědčení, že má o našich společnostech konkrétní představu. Znal nejen naše postavení a úlohu v systému zdravotnictví, ale dokázal předložit požadavky na činnost, úkoly a fungování těchto odborností nejen ze svého osobního pohledu, ale i ze strany ministerstva. Vyslechl naše problémy a návrhy na zlepšení práce a požadavky ke zlepšení pozice oboru v systému zdravotnictví. Zejména náměstci, ale i sám pan ministr si dělali z našich příspěvků poznámky a i v průběhu jednání se odvolávali na skutečnosti, které se vyskytly při diskuzi s obdobnou tematikou při předchozích jednáních s jinými odbornými společnostmi. Jednání probíhalo v pracovním duchu, leč v přátelské atmosféře s příslibem určité nové podoby spolupráce. Jaksi jedinou stinnou stránkou celého setkání byla skutečnost, že během necelých dvou týdnů (konkrétně 4. 8. 2004) byl MUDr. Jozef Kubinyi, PhD., z funkce ministra odvolán, a tím skončila i vize, že by se odborným společnostem dopřalo sluchu na nejvyšších místech řízení zdravotnictví a to přímo z úst představitelů jednotlivých odborných společností. A pokud k tomu někdy dojde, tak jen zprostředkovaně ústy jakéhosi společností nezvoleného mluvčího.

Ale zpět k činnosti výboru. Málokdo si uvědomuje, že práce ve výboru byla spojena i s častým cestováním. Odhaduji, že jsem se za dobu působení ve výboru zúčastnil přibližně 160 pracovních jednání výboru a přibližně asi jen jedna čtvrtina se jich odehrávala v Praze. Jednotliví členové výboru byly z nejrůznějších měst republiky a shodou okolností i všichni tři předsedové byli mimopražští. Byli jsme však kolegiální, místa jednání jsme střídali tak, aby nároky na cestování byly pro všechny členy výboru pokud možno rovnoměrně rozloženy. Někdy se využilo příležitosti a výborová schůze se konala v průběhu pořádaného sjezdu či konference, které se většina členů výboru stejně zúčastnila. Vzhledem k tomu, že většina členů se aktivně podílela na průběhu jednání, ať již přednáškami nebo organizačními záležitostmi, využívali jsme k jednání dobu, kdy ostatní účastníci sjezdu absolvovali společenský program. Rovněž délka jednotlivých sezení byla různá od kratičkého, trvajícím necelou hodinu, po nekonečně dlouhé. Zažil jsem i případ, kdy pracovní jednání ve snaze řešený problém dotáhnout až do konce a neodkládat na další schůzi, trvalo i hluboko přes půlnoc.

Řekl bych, že u většiny členů výboru převládal smysl pro zodpovědnost a nikdo neváhal vyvinout maximální úsilí k odvedení opravdu kvalitní práce. Toto tvrzení mohu doložit vzpomínkou na pracovní víkend o dobrovolníky rozšířeného výboru nad dokončováním velké série rutinních výkonů kalkulačních listů v rámci přípravy podkladů sazebníku. Jednotlivé listy byly sice vypracovány, ale bylo třeba zkontrolovat a případně harmonizovat položky jednotlivých výkonů tak, aby souhlasily časové a nákladové relace mezi srovnatelnými výkony. Vlastní kalkulační listy výkonů jsme vytvořili na počítači, ale neměli jsme k dispozici program, který by porovnávání provedl. Ten nahradila skupina

ochotných spolupracovníků a jejich čas, proto ten pracovní víkend. Akce se uskutečnila koncem listopadu roku 1992. Kolega RNDr. Gustav Louženský, který na přípravě sazebníku tehdy se mnou spolupracoval, zajistil pro účastníky během tohoto víkendu přístup do studovny urologické kliniky, navezli jsme podklady a připravili vše potřebné. O víkendu skutečně všichni přišli a ani „přespolní“ neodešli dříve, než bylo hotovo. Pro akci jsem našel podporu dokonce i doma. Moje manželka uvařila veliký hrnec originál boršče a ten za námi do studovny urologie přivezla. Vyprávěla mi, že ji potěšilo, když ještě po letech při návštěvě Pragomediky jí některý z tehdy přítomných kolegů pozdravil se slovy, že na její boršč ještě stále vzpomíná.

Asi nelze nezmínit z pohledu aktivit společnosti jednu z nejvýznamnějších akcí, a tou bylo pořádání evropských kongresů. V letošním roce proběhl v Amsterdamu již 17. evropský kongres. Z historie evropských kongresů klinické chemie tedy vyplývá, že těchto setkání proběhlo již sedmáct a že se zatím ani zdaleka nedostalo na všechny evropské země, aby mohly být pořadatelé. Praze se této cti, stát se pořadatelem evropského kongresu, dostalo již dvakrát. Samozřejmě, že je to pocta a zároveň důvěra federace evropských společností klinické chemie i IFCC ve schopnosti odborné společnosti pořadatelské země. Nejdřív to byl 2. Evropský kongres klinické chemie, pořádaný na podzim v roce 1976, dále pak 14. Evropský kongres klinické chemie Euromedlab 2001. Prezidentem kongresu v roce 1976 byl prof. MUDr. Jirí Homolka, DrSc., sekretářem prim. MUDr. Radmil Podivínský, za Čs. LS JEP se účastnil její tehdejší předseda prof. MUDr. T. R. Niederland, DrSc. Mezi významné zahraniční účastníky patřili jistě prof. dr. Paul Astrup z Dánska, prof. dr. J. Bittner a dr. D. Stamm ze západního Německa. Z našich účastníků mne kromě čelných představitelů klinické biochemie zaujala účast a přednáška prof. RNDr. Jiřího Koryty, DrSc. s problematikou, tehdy velmi aktuální - iontově selektivních elektrod. Kongres probíhal ve sjezdovém paláci Parku kultury Julia Fučíka. Vzpomínám, že prostředí sjezdového paláce nevyhovovalo pro jednání v paralelních sekcích, jakési optické oddělení prostorů látkovou oponou nezabezpečovalo akustickou izolaci. Nelze se proto divit výhradám účastníků i přednášejících. Nevím zda to bylo jedinou výhradou účastníků k tomuto kongresu, ale jistě dost podstatnou.

Naopak Euromedlab 2001 úspěšně obstál po všech stránkách v konkurenci ostatních evropských kongresů a pořadatelům dalších biochemických kongresů nastavil laťku dost vysoko. Vlastní konání bylo poněkud komplikováno i skutečností, že v Kongresovém centru Praha (KCP) se cca 6 týdnů před naším kongresem konalo zasedání Mezinárodního měnového fondu. Významní představitelé oboru a členové výboru společnosti se stali členy organizačního výboru kongresu. Tím jsem prožil několik let spojených s různými etapami přípravných prací umožňujících konání tohoto kongresu. Jak vše probíhalo na úplném začátku příprav, nám může připomenout doc. MUDr. Petr Schneiderka, CSc. Vzhledem k jeho dlouhodobé pozici ve výboru společnosti - reprezentant IFCC, se ujal počáteční fáze příprav kongresu a také to byl on, kdo tehdy přišel s návrhem názvu „Euromedlab“, jenž geniálně a jedním slovem vystihuje o co se jedná. Dovolím si zde uvést úryvek z jeho rozhovoru, který mi kdysi poskytl k této problematice pro časopis CERETUM:

„Bylo to v roce 1996, na jedné ze zimních schůzí výboru naší Společnosti vznikla tahle odvážná myšlenka. Potom jsme sepsali deklaraci naší kandidatury a spolu s kongresovým střediskem ČLS JEP jsme připravili informační materiály o Praze a o ČLS. S touto výba-

vou jsme se vypravili v létě 1997 na 12. Evropský kongres klinické chemie v Basileji a na zasedání výboru Fóra evropských společností klinické chemie (FESCC) a Kongresové divize IFCC jsme přednesli a obhájili náš návrh. Samozřejmě, že lvi podíl na úspěchu naší kandidatury má doc. Palička, který byl v té době předsedou FESCC. Byl to také on, kdo na závěr kongresu ve Florencii přednesl pozvání na pražský kongres v roce 2001. Pokud se týká názvu „Euromedlab“, jeho geneze je jednoduchá. Pamětníci vědí, že před léty (až do Nice 1993) se evropské kongresy označovaly jako Eurolab. Tato zkratka ale nebyla chráněna, a tak si ji zaregistroval jiný subjekt, který tím zabránil jejímu používání pro účely sjezdů klinické chemie. Naše modifikace navazuje na tradiční název a poučení historií, pokoušíme se o českou i mezinárodní registraci nového názvu. “

Lze říci, že etapa vskutku intenzivních příprav začala hned po návratu z 13. evropského kongresu ve Florencii (6. -11. června 1999), kde pod taktovkou doc. Schneiderky již fungovala propagační kampaň našeho kongresu. Nepamatuji se již, kolik proběhlo schůzek organizačního výboru, domnívám se, že to neví ani Vladimír, který byl prezidentem tohoto kongresu. Pokusím se alespoň připomenout zásadní teze organizátorů, jež si předsevzali při přípravě Euromedlabu 2001:

- *prezentovat klinickou biochemii a laboratorní medicínu na úrovni nejnovějších poznatků vědy,*
- *zajistit co nejprestižnější přednášející z celého světa a rovněž umožnit špičkovým českým odborníkům prezentovat naši klinickou biochemii a laboratorní medicínu tak, abychom přesvědčili ostatní o úrovni tohoto oboru v ČR,*
- *ve vědecké části uspořádat program tak, aby každý den rámcově pokryl některou z významných vědeckých oblastí,*
- *zajistit výstavu špičkových firem, podnikajících v tomto oboru,*
- *přilákat co největší počet účastníků a pokud možno preferovat mladé, perspektivní pracovníky oboru přímou podporou jejich účasti,*
- *podpořit účast členů České společnosti klinické biochemie.*

Pamatuji si ze závěrečné etapy příprav jedině, že intervaly mezi schůzkami se zkracovaly úměrně s tím, jak se blížil 26. květen, den zahájení kongresu. Na adresu prof. Paličky musím prohlásit, že přípravy kongresu i jeho vlastní průběh bylo možné přirovnat k dobře secvičenému orchestru schopných hráčů, dirigovaného pilným, zkušeným a profesionálně zdatným odborníkem, který dokázal motivovat každého hráče, aby dobrovolně podal maximální výkon. Jistě neudivuje spokojenost účastníků, náplň odborného programu byla zajímavá a vyvážená a v rámci společenského programu jsme účastníky zavedli do prostor nádherně zrenovovaného Obecního domu, staroslavného Karolina, malebných koutů Ledeburských teras či Břevnovského kláštera vyplněných kulturními i kulinářskými zážitky.

Je samozřejmé, že nedílnou součástí života společnosti je odborná prezentace činnosti, setkávání členů při příležitosti sjezdů, resp. sympózií společnosti. Pokusím se vzpomenout místa konání sjezdů za dobu existence samostatné České SKB. Sjezdy jsou pořádány od roku 1993 vždy každý lichý rok, v sudé roky se pořádají Sympózia klinické biochemie–FONS. Místa pořádání sjezdů: Seč; Luhačovice; Hradec Králové; Hradec Králové; Praha (součást Eromedlab 2001); Hradec Králové; Olomouc a zatím poslední v Českých Budějovicích. Místa konání FONS: Seč; Luhačovice; Karlovy Vary; Pardubice; Pardubice; Pardubice a v roce 2006 opět Pardubice

Samostatnou kapitolou je pořádání každoročních BIOLABů, historie od roku 1964 a přehled míst konání je uceleně zpracována na webových stránkách společnosti. Každý kdo měl na starosti organizaci tak velkého setkání jako je celostátní sjezd či sympóziu FONS Vám potvrdí, jak velké úsilí to vyžaduje, že několik týdnů neměl na nic jiného čas. Musíme si přiznat, že dnes je situace podstatně jiná, než tomu bylo dříve. Dnes máme pro tyto účely schopné a ověřené pomocníky, což je zejména as. MUDr. Petr Kocna, CSc., který zajišťuje elektronický systém registrace účastníků, jakož i zpracování sborníku na sjezdu prezentovaných příspěvků. Již od roku 2001 spolupracuje výbor společnosti KB s agenturou Congress Business Travel, s. r. o., která zabezpečuje agendu kontaktů s účastníky, jejich ubytování, místo vlastního konání apod. Vědecký výbor zajišťuje odbornou náplň setkání, jakož i přednášející, výběr přijatých posterů atd. Doby, kdy přípravu sjezdu zabezpečoval „domapižlanský“ jak dnes říkáme „home made“, primář se svým kolektivem, jsou ty tam. Na to mohou pamětníci již jen vzpomínat v Karlově Studánce při pojídaní škvarků, které osobně a s láskou připravuje pro účastníky setkání pan Antonín Dostál. O tom, že společnost disponuje ochotnými a schopnými lidmi, svědčí i ta skutečnost, že si nepamatuji na situaci, kdyby se některá z plánovaných akcí společnosti KB neuskutečnila pro nezáměr nebo pro neochotu pomoci s organizací akce.

Jistě dalším cílem každé odborné společnosti je mít možnost prezentovat výsledky aktivit své odbornosti, zveřejňovat vlastní odborné práce a jiné informace o oboru, informace o školicích a vzdělávacích akcích prostě mít vlastní časopis. Ponořme se opět do historie, po dlouhém usilování (téměř po 8 letech) se profesorovi Hořejšímu podařilo v roce 1969 pro tu dobu téměř neuvěřitelné, získat souhlas a podporu presidia Čs. LS JEP s vydáváním časopisu pro potřeby klinické biochemie. Téměř nepřekonatelným problémem se ukázalo zajistit nakladatele a tiskárnu. To se podařilo až o další tři roky později slovenským kolegům, jmenovitě primáři MUDr. Zdeňkovi Cicvárkovi. Zpočátku se časopis pod názvem Biochemia clinica bohemoslovaca tiskl v Duklianské tlačiárně, n. p. v Popradu, po třech letech jeho výrobu začaly zajišťovat Nitrianské tlačiárne, n. p. Nitra. Po značných peripetiích o návrzích na jmenování vedoucího redaktora mezi předsednictvem Čs. LS JEP a českým a slovenským výborem klinické biochemie byl prvním vedoucím redaktorem jmenován prof. Hořejší a jeho zástupcem MUDr. Cicvárek. První, jakési ukázkové číslo časopisu vyšlo v roce 1972, od roku 1973 již začal časopis vycházet pravidelně. V roce 1978 se profesor Hořejší vzdává funkce vedoucího redaktora a prezidium Čs. LS JEP přenáší vedení časopisu na Slovensko, mění se nakladatelství, nově Obzor, n. p., Bratislava a konečně v roce 1979 jmenuje prezidium vedoucím redaktorem prof. MUDr. T. R. Niederlanda, DrSc., odborným redaktorem MUDr. Vojtěcha Okšu, CSc. Časopis měl identifikační kód ISSN, záhy si získal stabilní čtenářskou základnu, byl přístupný pro příspěvky ostatních laboratorních odborností. Obsahoval následující rubriky: přehledy; původní práce; metodiky; unifikace a standardizace; organizace práce; anotace; diskuze; postgraduální výchova; personálie; recenze knih a zprávy společností klinické biochemie. Další kritická léta časopis prožívá po roce 1990. Dochází k problémům se zajištěním kontinuity vydávání časopisu a to na všech úsecích, administrativně-hospodářském, finančním a rovněž obsahovém. Mění se nakladatelství i tiskárna, to je provázeno zdražováním. Ve snaze nezvýšit neúměrně náklady na časopis dochází ke snižování nákladu, sponzoři odstupují od smluv, inzerují jinde. Dochází ke skluzu vydávaných čísel, tím vážne přisun kvalitních odborných článků. Domnívám se, že v průběhu těchto dvou let byly z naší strany učiněny všechny

pokusy pro zachování časopisu. Koncem roku 1992 se slovenská strana dalšího vydávání vzdala. Nechtěli jsme jako společnost přijít o časopis a vzdát se jednadvacetileté historie. Byly učiněny dohody v tom smyslu, že od roku 1993 bude vydavatelem Česká LS JEP, bude ustavena nová redakční rada v čele s prof. MUDr. Antonínem Kazdou, DrSc. a odborným redaktorem RNDr. Mgr. Milošem Votrubou, CSc. Časopis si zachová kontinuitu a ISSN, i když bude přejmenován. Byl přijat název Klinická biochemie a metabolismus (KBM). Tak se skutečně stalo a časopis úspěšně vychází, v roce 2007 se jednalo již o 15. ročník KBM (36. ročník BCB). V roce 2004 došlo na základě jednání výboru společnosti KB s ČLS JEP ke změně nakladatelství, kterým je nyní LexisNexis CZ a po odstoupení prof. Kazdy z čela redakční rady, byl v roce 2005 jmenován jako vedoucí redaktor RNDr. Bedřich Friedecký, PhD., zástupce vedoucího redaktora ing. Jaroslava Vávrová, PhD.

Krise časopisu BCB na počátku 90. let a problém s tím, že společnost ztratila informační platformu pro své členy (z iniciativy MUDr. K. Kally, vědeckého sekretáře společnosti, vycházel řadu let dvojlist „Informace Čs. společnosti klinické biochemie“) přivedla koncem roku 1990 ing. M. Zámečnicka k tomu, že by firma STAPRO mohla vydávat několikastránkovou informaci z oblasti výpočetní techniky, případně by zde mohly být zveřejňovány i nabídky komerčního charakteru, dále pak informace z oboru KB, o činnosti katedry klinické biochemie (tehdy ještě ILF) a jejích připravovaných akcích, školeních apod. Vedení firmy STAPRO s návrhem souhlasilo a tak reálné a konkrétní obrysy myšlenka získala souhlasem tehdy osloveného PharmDr. Jiřího Skalického, zda by se ujal funkce odpovědného redaktora. Společný zájem a úsilí všech zúčastněných slavil úspěch. V roce 1991 bylo připraveno první číslo bulletinu FONS, registrované jako neperiodická publikace–občasník. Bulletin je vydáván pro odborníky z oblastí: KB, laboratorní diagnostiky, výpočetní techniky, laboratorní a zdravotnické techniky v nákladu cca 2000 kusů, členům ČSKB distribuován zdarma. V průběhu let doznal FONS změny formátu a grafické úpravy obálky, zavedením pravidelných rubrik a četná vylepšení vedla k větší přehlednosti. Významnou úpravou provedenou v roce 1997 bylo uvádění ročníku a čísla výtisku a přidělení identifikačního kódu ISSN. Domnívám se, že FONS plní své poslání dodnes, pravidelně informuje laboratorní odborníky o aktivitách jak odborných laboratorních společností, katedry KB IPVZ, tak společností jako STAPRO, SEKK a dalších. Rozhodně se vhodně doplňuje s KBM a přináší zejména ty podstatné informace, pro které není prostor v ryzé odborném časopisu.

Ve výčtu aktivit výboru společnosti KB a zejména pak jeho vědecké sekretářky ing. Vávrové, nelze pominout již více jak pětiletou existenci webových stránek. Toto je produkt pro pohotovou informovanost členů společnosti velmi prospěšný, jistě se osvědčil a všemi je přijímán kladně. Leč pro toho, kdo stránky pravidelně aktualizuje, je to činnost časově náročná. To bude důvodem, proč se připravují zcela nové stránky.

Na závěr bych chtěl říci mladým, kteří nastupují do oboru, aby si uvědomili, že jsme od předchůdců převzali obor jako uspokojivě vytyčenou cestu, avšak ty základy a pilíře oboru jsme museli vybudovat sami. Pravdou je, že často jsme byli vybaveni jen dobrou vůlí věci posunout dále. To je možná důvod, proč se může zdát, že se mohlo udělat více. Buďte k našemu úsilí shovívaví, snažte se z našich chyb poučit a pokračovat v poctivém úsilí obor posunout opět dále. Snažte se hned v zárodku uchránit obor před všemi, kteří si spletou poctivou službu ve prospěch pacientů s „Klondajkem“.